עין משפט נר מצוה

והא מאתן וארבעין דיין אלא ש"מ מנה של קדש מנה כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יתר על שתות ושמע מינה שתותא מלבר. אמר ר' חנינא שאלתי את ר' אליעזר בבית מותבא רבא מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים: א"ל גזירת הכתוב היא ועוד שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים ועוד שאלתי מאי לשון "רפידים" ואמר לי רפידים שמה בחנאי ר' אליעזר אומר רפידים שמה ר' יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה וכן הוא אומר לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתי מאי לשון "שטים" ואמר לי שטים שמה בחנאי ר' אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות, ותקראן לעם לובחי אלהיהן רבי אליעזר אומר ערומות פגעו בהן ר' יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין: מתני' פרה שילדה (ה) כמין חמור, והמור שילדה כמין סוס פטורה מן הבכורה שנאמר פטר חמור פטר חמור שני פעמים - עד שיהא הולד חמור והולד דחמור, ומה הם באכילה בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה, וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור: גמ' תנן התם רחל שילדה מין עז, ועז שילדה מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא אך בכור שור שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו עז, יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק, והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה: הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא ר' יוסי הגלילי אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא כשב ובכורו עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז, יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק, במאי קמיפלגי? תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים וה"ה בקדושת הגוף ור' יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים, וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף, ותנא דידן האי "בכור - בכור" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדר' יוסי בר' חנינא דאמר ר' יוסי בר' חנינא למה נאמרו אימורין בבכור שור, אימורין בבכור כשב, אימורין בבכור עז? צריכא דאי כתב רחמנא בבכור שור, שכן נתרבה בנסכים, כשם שכן נתרבה באליה, בעון שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד, חדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתי, בהי לא ליכתוב: לא ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל פסחים, לא לכתוב בכשב ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור, לא ניכתוב רחמנא בעז ותיתי מהנך מה להנך שכן יש בהן צד רבוי אצל מזבח הילכך צריכי, ורבי יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז, בכור - בכור למה לי, אלא לאו ש"מ עד שיהא הוא שור ובכורו שור, ורבי יוסי הגלילי האי פטר חמור - פטר חמור מאי עביד ליה לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שמע אני אפי' תקטיר, תלמוד לומר פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים, ועדיין אני אומר פטרי חמור בשה פטרי סוסים וגמלים בכל דבר

תלמוד

והא מלתן ולרבנים דיגר ניהו. אלא כפול היה ובמה דקודם הוו מלתן והכי לרבנים דעפו עליהו זהו שהוסיפו בימי יחזקאל והוסיפו עליהן שתות דלרבנים הוו שתותא מלבר דבמלתן איכא ה' פעמים מ' והביאו פעם מ' שמים מבחוץ והוסיפו עליהן ולא ויוסיפו על המשקל אחד מלוקים: בבית מחבת רבא. בבית המדרש הגדול: לוביס. מעולים: שריבו ידיהם כו'. לפיכך בא עליהם מלך: לא הפנו לבות אל בנים (לגיל) מלפיון ידיים. מכאן שריפו ידיהם מן התורה: בדברי שטות. לזנות את בנות מואב: ערומות. פגעו בהן. "ותקרא לן" משמע גופן היה פוגע בהן: שנעשו כולן בעלי קריין. ולשון מקרה הוא: מתני' פטר חמור פטר חמור שני פעמים. בתוכים בתורה חד בקדש לי כל בכור (שמות יג) וחד כל בכורות אתה" (שם לד): הולד. האם: והגולד חמור. שהוא דומה לאמו: ומה הן באכילה. אוכן שאין דומין לאמן: גמ' מקלת סימנין. של אמו: אך בכור שור כו'. מדמלי למיכתב "אך שור כשב ועז" הוא מגיינא בבכור קמיפתני דכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט בכולהו "בכור" ס"מ עד שיהא הבכור כאמו ולא יהא דומה לאחר: והא הגמ' דמתניתין: פטר פטר קנסיב לה לפרה. דקא מפיק פרה שילדה מין חמור לפטורה מן הבכורה מן פטר פטר עד שיהא הולד חמור והולד חמור ופרה נמי גמרה מחמור, וכ' יהודה היכי שבק קרא דמתניתין וקנסיב למודא אחרינא: רב יהודה דאמר כרבי יוסי הגלילי: *) אלא אמר לכל אכין ולקין שבתורה למעט: גלי רחמנא. בחמור דקודשת דמים הוא שאיש קדוש [אלא] (בלא) דמוי שיפדהו בשה גלי ליה רחמנא דגדמה פטור וה"ה לבכור בהמה טהורה דקודשת הגוף היא: למה נאמרו אימורי כו'. בהאי קרא אך בכור שור לו בכור שור כשב לו בכור עז לא תפדה קדש הם ולא דמם תמוך (ג) ולא תגלח שור ועז בכורכם לא תעבד בכור שורך לא תגז בכור צאנך לפני ה' אלהיך שנה שנה תאכלנו בית אלהיך אתה ומשפחתך: אימורי כו'. בהמה קרא אך בכור שור לו בכור כשב לו בכור עז לא תפדה קדש הם ולא דמם תמוך (ג) ולא תגלח שור ועז בכורכם לא תעבד